

MOŽNÉ METODY PODPORY KLIENTŮ V ROZHODOVÁNÍ

ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY PRO PRÁCI S LIDMI S POSTIŽENÍM

- ▶ Orientace na celkový pohled
- ▶ Zapojení okolí
- ▶ Interdisciplinární pohled
- ▶ Profesionální postoj pracovníků
- ▶ Přiměřenost a obraznost
- ▶ Kladný přístup k člověku
- ▶ Obraznost
- ▶ Respektovat čas, dodržovat přestávky a opakování
- ▶ Motivovat
- ▶ Rytmus a pravidelnost
- ▶ Individualita jedince
- ▶ Nechat postiženého věci samostatně vykonat
- ▶ Malé kroky

**Každý člověk má své vlastní tempo,
které ovlivňuje jeho interakci k okolí
a vztah k sobě samému.**

- ▶ jak mám klienty s postižením doprovázet, pečovat o ně v životních situacích, když tyto lidi vlastně neznám,
- ▶ jak mám klienty s postižením doprovázet, pečovat o ně v situacích, se kterými nebyli ještě konfrontováni a na které nejsou připraveni.

- ▶ není podstatné, jaký by člověk s postižením měl být, **ale jaký je teď a jaké má možnosti,**
- ▶ Je nutné člověka s postižením brát jako osobnost, snažit se porozumět mu a podpořit jej v tom, aby si našel **svoji cestu** v souladu se svými možnostmi a realitou,
- ▶ ne *pro* postiženého, nýbrž *s ním* hledat cesty a řešení,
- ▶ ne (mu) vysvětlovat, popisovat, ale *porozumět mu,*
- ▶ ne jednat (za něj), ale *umožnit mu, aby jednal sám,*
- ▶ nerozhodovat za něho, ale *podpořit jej v jeho rozhodnutí.*

DEFINOVÁNÍ POTŘEBNÉ PODPORY

Kterou člověk s postižením potřebuje
a má pro ni odpovídající schopnosti

Kterou člověk s postižením potřebuje
a kterou definuje jeho okolí

Která je výsledkem společných
zájmů

SOCIÁLNÍ OHRANIČENÍ LIDÍ S POSTIŽENÍM

- ▶ sociální ohraničení má různou působnost: rodina, přátelé, společnost, vzdělání, pracoviště, doprava, kultura atd.
- ▶ sociální vyřazení není ze strany společnosti vždy posuzováno negativně
- ▶ nebezpečí zneužití postižených jako levné pracovní síly je aktuální
- ▶ legislativní a materiální podpora není vždy dostatečně zajištěna a garantována, postižení jsou často stavěni do pozice prosebníků a příživníků na úkor společnosti

ROVNOST ŠANCÍ

Oblast individuální autonomie

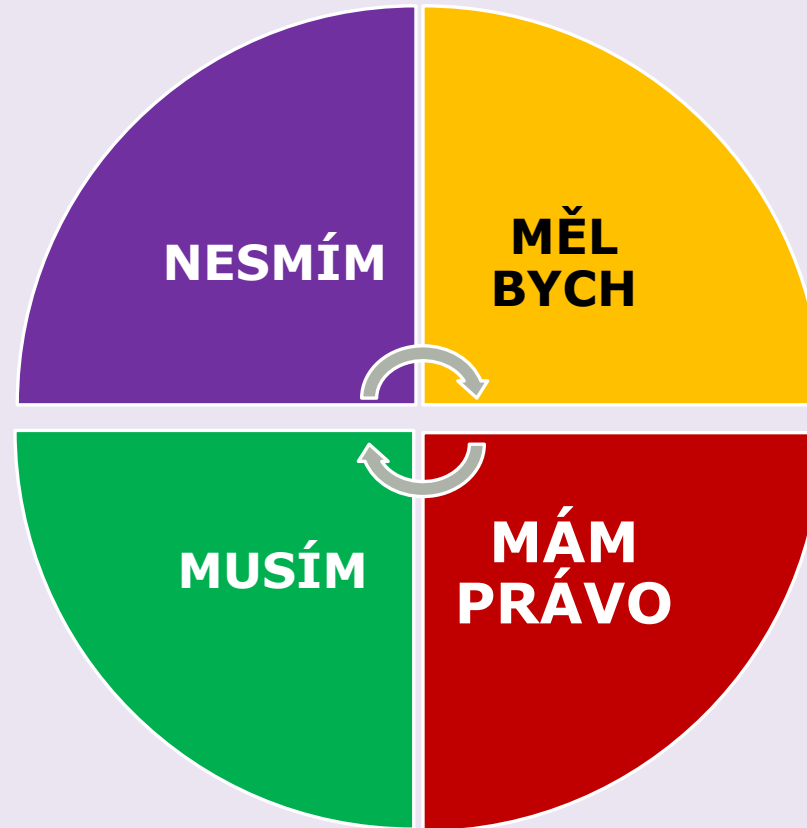
Oblast nejbližšího okolí a společnosti

Oblast životních podmínek, struktury a legislativy

AUTONOMIE, PRÁVO NA SEBEURČENÍ

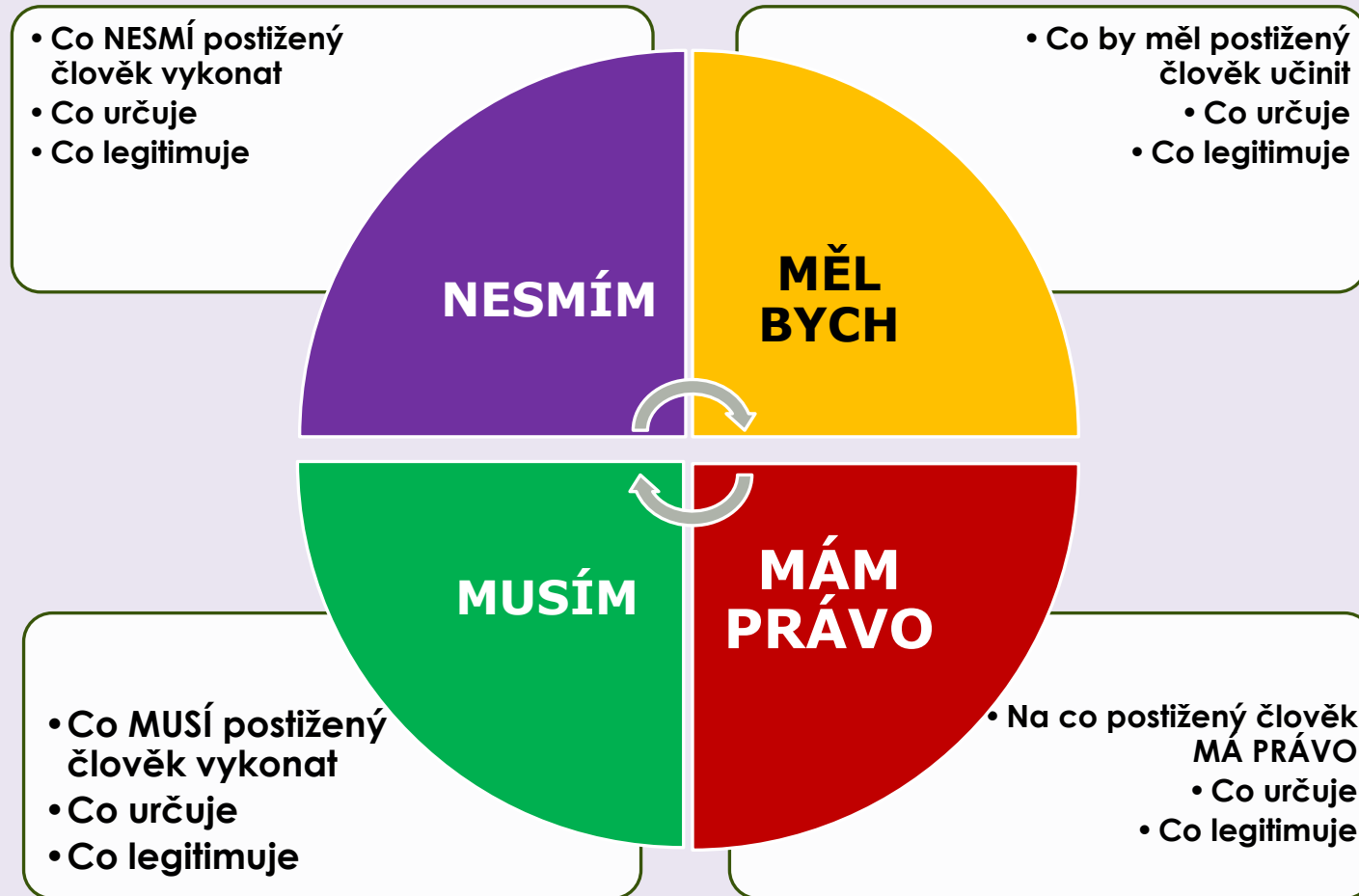
- ▶ Požadavek samostatného rozhodování a sebeurčení vychází ze základní myšlenky, že vlastně každý člověk tíhne k tomu, aby se mohl svobodně a podle své vůle rozhodovat. Dostane-li člověk s mentálním postižením možnost samostatně se rozhodovat, určit směr a cíl svého jednání, něco si zvolit ap., stoupá automaticky sebevědomí, jeho motivace a vlastní iniciativa. Zvětšuje se horizont vědění, získávají se zkušenosti. Tedy mění se to, co bezprostředně souvisí s životními hodnotami a kvalitou života.
- ▶ Právo na sebeurčení u postižených nepochybně souvisí s tím, **jak vysoká je míra sebeurčení ve společnosti jako takové.** Jak je vysoká míra demokracie. Všeobecně platí pravidlo, že **já sám snáze akceptuji samostatné rozhodování jiných, pokud i já se mohu sám rozhodovat.**
- ▶ Užívat si úplné autonomie a nezávislosti bez ohledu na jiné je pro všechny členy společnosti iluzorní, stejně tak to platí pro lidi s postižením. Pokud mluvíme o sebeurčení, vždy máme na mysli **určitý stupeň autonomie, který je ovlivněn zákony, postojem společnosti i samotným postojem a jednáním jedince.**

OSOBNÍ AUTONOMIE DEFINOVÁNA SPOLEČENSKÝMI NORMAMI

AUTONOMIE Z POHLEDU ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM

IDENTITA A UZNÁNÍ SPOLEČNOSTI VERSUS STIGMATIZACE

- ▶ My nejsme postižení, my jsme postiženi společností, tzn. společnost nás postihuje ...
- ▶ Lidé s postižením jsou často jednostraně prezentováni jako ... „ti jiní“, „výjimky“, „osoby, které něco potřebují, jsou nesamostatní, někdo se o ně musí stále postarat“ apod.
- ▶ Ale – lidé s postižením bychom měli akceptovat jako individua, spoluobčany, kteří mají také cíle, životní plány, zájmy – problém společnosti je, že mnohdy toto není akceptováno, společnost osobní předtavy postižených mnohdy nevnímá, nechce vnímat, nerespektuje atd.
- ▶ **Identita osobnosti**
- ▶ (tj. jedinečnost z pohledu společnosti), tzn. původ lze vystopovat v biologickém oplodnění a ovlivnění vývoje embrya vnějšími i vnitřními faktory. K tomu patří např. geny, psychický stres matky během těhotenství, infekční nemoci (zarděnky), konzum drog, alkoholu atd.
- ▶ My všichni máme určitou identitu např. – osobní identifikace, tzn. Jméno, Datum a místo narození, osobní doklady.
- ▶ Každý člověk se snaží svoji identitu dle svého vytvářet a v různých situacích jedná jinak.

▶ **Identita sociální**

- ▶ Ve smyslu schopnosti přizpůsobení se, reagování na situace ap.), velkou roli hraje vývoj dítěte v první fázi po narození, podpora rodičů, sociální okolí, kulturní vliv ap., tedy faktory, které vývoj člověka nepřímo ovlivňují.
- ▶ Rozvoj osobnosti a identity je vždy závislý na kultuře, okolí, ve kterém člověk žije.
- ▶ Všichni lidé nejen rozvíjejí osobní identitu na základě svých charakteristik, ale také sociální vliv hraje roli: jako členové skupiny, ve kterých platí určité normy a hodnoty.

▶ **Identita a uznání společnosti versus stigmatizace**

- ▶ Praxe je taková, že na postižené je nazíráno v mnoha ohledech s despektem, neboť v porovnání s nepostiženou společností nedosahují takových úspěchů, nejsou vždy schopni s nepostiženou společností „držet krok“.
- ▶ Stigmatizování postižených ze strany společnosti „napomáhá“ negativní posuzování ze strany odborníků v podobě posudků, dobrozdání, jež se často koncentruje právě na nedostatky, slabosti, „defekty“, chyby, neúspěchy, neúplné školní znalosti, a to opět v porovnání s průměrem společnosti.
- ▶ Bylo by mylné se domnívat, že většina lidí s mentální postižením nevnímá svoji životní situaci jako něco zvláštního, zejména pokud jde o stigmatizaci nebo diskriminaci. Mnoho postižených je si diskriminace velice dobře vědoma, i když mnozí toto nedovedou konkrétně artikulovat. Ale projevy známe v jiných situacích – např. agresivita, odmítání komunikace, pasivita aj.

▶ **Předsudky a diskriminace**

- ▶ Za předsudky označujeme názory a postoje jedné skupiny vůči druhé, zatímco diskriminace spočívá ve skutečném, aktivním jednání – interakci.
- ▶ Předsudky definujeme určité představy o člověku, skupině, ty jsou ale většinou založeny na neznalosti, na informaci „z druhé ruky“, nebo na negativních zkušenostech. Předsudky se obvykle nemění, zůstávají zakořeněny, nové informace zůstávají nevyslyšeny.
- ▶ Předsudky a stereotypy bývají zejména spojeny s chováním a jednáním jedince nebo skupiny (např. autisté, Tourette syndrom, Parkinson...)

▶ **Některé formy diskriminace z praxe každodenního života**

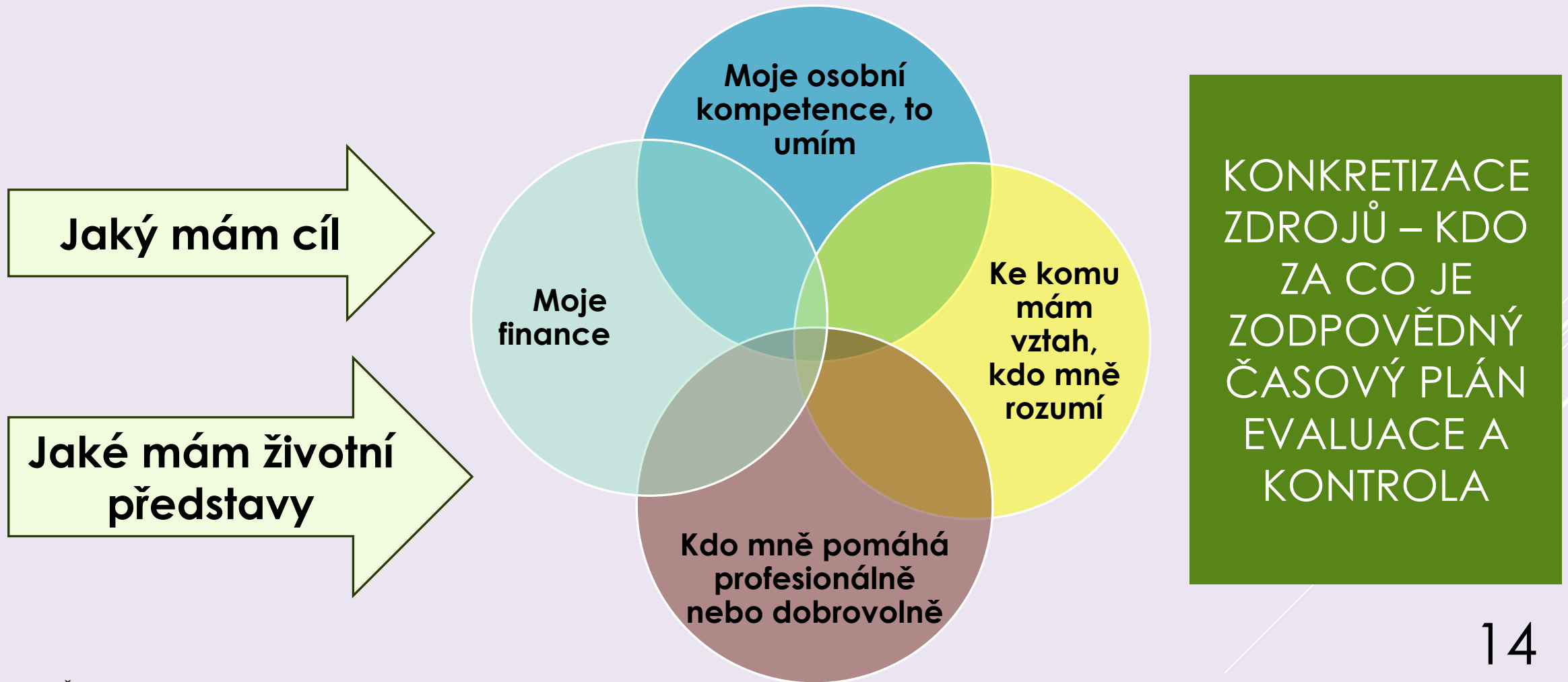
- ▶ Právní pozice, právní podmínky – omezení možnosti vzdělání, omezení pracovních příležitostí, nerovné postavení
- ▶ sociální exkluze, extrémně genocida (II.světová válka)
- ▶ Pojmenování postižených – mrzák, křípl...
- ▶ Komunikace, nedostatek informací
- ▶ Financování
- ▶ Nepřímá diskriminace (tzv. „logická zdůvodnění“)

KROKY K SAMOSTATNOSTI – CÍLE – POSTUP

- ▶ Člověk s postižením je konfrontován s následujícími tématy a zároveň se učí přebírat odpovědnost za vlastní jednání a rozhodnutí.
- ▶ Postižený je pod trvalým tlakem a své jednání okamžitě **podvědomě koriguje a hodnotí**, zda je to „správné“ (z pohledu personálu, rodičů, okolí... tzv. autocenzura)

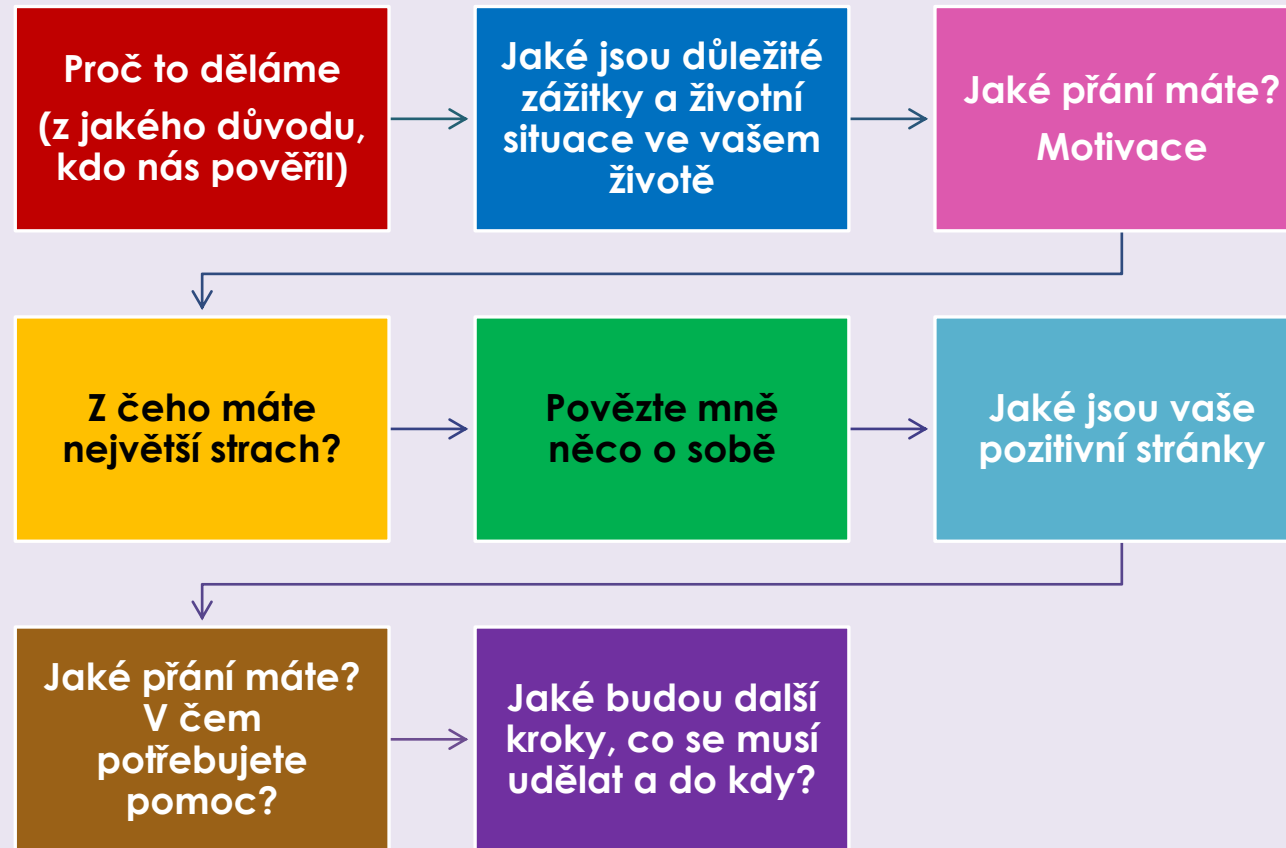
- ▶ ***Já vím přece sám, co chci***
- ▶ *Osobní plánování budoucnosti*
- ▶ *Sny a reálnost – konfrontace vlastních cílů a představy okolí*
- ▶ *Definování cílů v rámci osobního plánování budoucnosti - ovlivnění a podpora okolí*

MOŽNÉ METODY PODPORUJÍCÍ SAMOSTATNÉ ROZHODOVÁNÍ – POHLED KLIENTA

AUTONOMIE A MOŽNÉ METODY PODPORUJÍCÍ SAMOSTATNÉ ROZHODOVÁNÍ U KLIENTŮ S TĚŽKÝM POSTIŽENÍM

- ▶ **Čím těžší je postižení, tím větší je závislost na okolí, jež o postiženého pečuje.**
- ▶ Podpůrná a alternativní komunikace
- ▶ Umožnění výběru
- ▶ Použití obrazů, pomůcek
- ▶ **jak já osobně mohu klienta podpořit, jak dalece jsem ochoten autonomii klientů akceptovat (jaké jsou osobní nebo zákonné překážky)**
- ▶ Okolí těžce postiženého si často ani nepřipustí myšlenku, že by se postižený mohl nebo měl v některých situacích sám rozhodovat. Přesto bychom i v každodenních situacích našli momenty, kdy by se těžce postižení mohli a měli v některých situacích sami rozhodnout.

DŮLEŽITÁ KRITÉRIA POMOCI, JEŽ USNADNÍ PROCES A POMŮŽOU
ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM LÉPE POZNAT (POMOCNÉ OTÁZKY,
POKUD KLIENT KOMUNIKUJE)

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ROZHODOVÁNÍ

MOJE OSOBNÍ PLÁNOVÁNÍ BUDOUCNOSTI – KONFERENCE

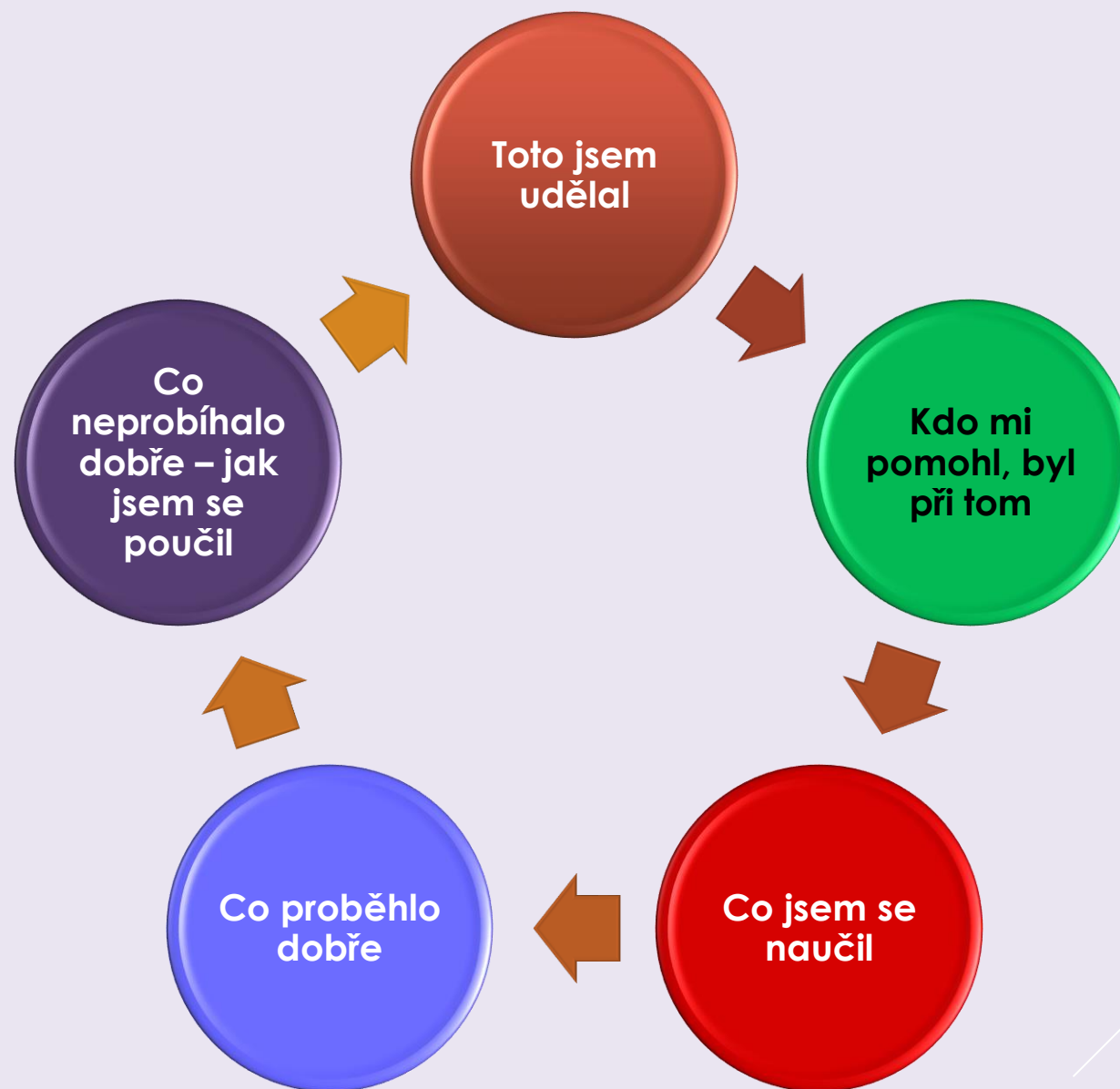
▶ **osobní rozhovor**

- ▶ Osobní rozhovor organizuje člověk s postižením společně s osobou, ke které má důvěru (rodinný příslušník, pracovník zařízení aj.). Pro přípravu slouží např. manuál s přípravnými otázkami. Úkolem postiženého je otázky si promyslet, formulovat přání, cíle, případně na některé požadavky i definovat své odpovědi, které zapíše do manuálu a současně se připraví plakáty pro prezentaci.
- ▶ Pravidelnost (např. 1x ročně)

- ▶ Jaký je **tvůj** cíl, **tvoje** přání a jak **já** tobě mohu pomoci, cíl připravit a uskutečnit

- ▶ Přání
- ▶ Obavy
- ▶ Kdo může pomoci – okruh známých, přátel
- ▶ Kdo může přání blokovat

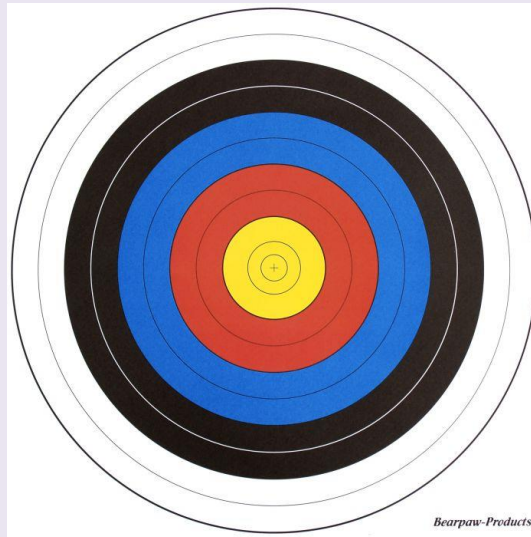
MŮJ DENÍK

POSOUZENÍ, KDO MÁ Z OKOLÍ VLIV NA ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM

Rodina

Personál

Společnost

Přátelé

(TZV. METODA 4+1 OTÁZKA) VYHODNOCENÍ SITUACE JAKO REFLEXE

(tzv. metoda 4+1 otázka)
Vyhodnocení situace jako reflexe - pokračování

5. JAKÉ JSOU DALŠÍ KROKY

ŘEŠENÍ NA ZÁKLADĚ TZV. OŘECHU

MAPS

Kdo realizaci podpoří nebo u koho je třeba hledat podporu (známí, přátelé, rodina, cizí osoby ...)

Pohled klienta

Biografie-
nejdůležitější
momenty v
mém životě

Talent,
schopnosti –
jaké jsou
silné stránky,
co umím
dobře

Obavy,
noční můra
– z čeho
mám
strach

Přání-Sny,
představy –
co bych
chtěl v životě
uskutečnit,
dosáhnout

Plán – kdo,
kdy kde...

Co klient
potřebuje k
dosažení cíle

Zdroje klienta

CÍL

Eventuální
problémy,
překážky

**Pohled a podpora
okolí**

PATH – 1 – PŘÍPRAVA, POHLED KLIENTA

- ▶ **Můj cíl – JÁ chci ....
dosáhnout**

CÍL

Popsání přítomnosti – v jaké situaci jsem dnes

Hledání a výběr podpůrných osob,
které chci pozvat a o kterých si
myslím, že by mně mohli podpořit

**Jaké jsou moje
silné stránky**

PATH – 2 - REALIZACE

Osobní plánování mé budoucnosti

Jméno

Tento deník ti pomůže k tomu, aby jsi se mohl připravit na rozhovor o své budoucnosti a aby jsi se také mohl o své budoucnosti sám rozhodnout